

N:o 54.

Ank. till Riksd. kansli den 7 maj 1889, kl. 5 e. m.

Lagutskottets utlåtande, i anledning af väckt motion med förslag till stadgande angående den rätt, som i afseende på fideikommissfastighet tillkommer delegare i boet efter af-liden fideikommissarie.

Till lagutskottets handläggning har Första Kammaren hänvisat en inom nämnda kammare af herr *Fr. von Strokirch* afgifven motion, n:o 32, så lydande:

»I nådig förordning af den 3 april 1810 har Kongl. Maj:t vid öfvervägande af lagens stadgande i 16 kap. jordabalken, om fardag för landbonde och hyresman eller deras sterbhusdelegare, samt förordningen den 22 oktober 1766 om lika förmån för tjenstemäns enkor och arfvingar å deras innehafvande boställen, velat med rikets ständer stadga, att när den, som under fideikommissvilkor innehar fast egendom, aflider, skola alla, som efter allmän lag äro hans sterbhusdelegare, njuta fardag å hus och gård i staden efter 10 och 13 §§ af 16 kap. jordabalken samt å hemman å landet efter 2 § sista mom. och 5 § af samma kapitel, jemförda med sistnämnda förordning; dock att blotta dödsfallet anses ega lika verkan med uppsägning, samt att, när fideikommissförfattningen uttryckligen stadgar annat förhållande med flyttning och uppsägning, sådant efter ordalydelsen följes.

Med denna förordnings grund och mening synes mest öfverens-

stämma, att sterbhusdelegarne under fardagsåret icke skulle öfver egendomen ega vidsträcktare rätt än hyresmannen eller landbo, men som uttryckligt stadgande derom ej meddelades, har inträffat och kommer sannolikt att ytterligare inträffa, att fideikommissinnehafvares sterbhusdelegare groft missbruka sin rätt öfver egendomen, så t. ex. genom att fullkomligt afverka och rent af sköfva all skog till oberäknelig skada för egendom och kringliggande ort.

Med anledning häraf får jag föreslå, att Riksdagen måtte för sin del besluta följande förklaring:

Då affiden fideikommissinnehafvares sterbhusdelegare på grund af kongl. förordningen den 3 april 1810 njuta fardag å fast egendom, ege de ej öfver egendomen förfoga med vidsträcktare rätt än enligt lag tillkommer i stad hyresman och på landet landbo.»

På sätt motionären antydt, har erfarenheten gifvit vid handen, att sterbhusdelegarne efter en affiden fideikommissarie under den tid, de på grund af det anförda stadgandet i förordningen den 3 april 1810 innehåft fideikommissfastighet, stundom förvaltad egendomen på ett sätt, som afsett att bereda sterbhuset största möjliga inkomst, utan hänsyn till hvad en riktig hushållning med egendomens tillgångar kunnat kräfva. Motionärens förslag åsyftar att förekomma dylika missbruk.

Huru önskvärd också en lagbestämmelse i sådant syfte må förefalla, finner lagutskottet sig dock icke kunna tillstyrka motionärens förslag. Fideikommissarien sjelf har ju, så vida ej fideikommissbrevet derom innehåller några särskilda bestämmelser, rätt att vid egendomens skötsel förfara efter sitt godtfinnande, äfven om hans sätt att sköta egendomen länder denna och derigenom också dess framtida innehafvare till skada. Sådana fall torde förekomma oftare än de af motionären anförda. Vid sådant förhållande synes det utskottet mindre lämpligt att inskränka sterbhusdelegarnes rätt i detta afseende, då en inskränkning i fideikommissariens befogenhet icke blifvit ifrågasatt.

Motionärens förslag afser tydligen i främsta rummet förekommande af skogssköfving. Men förslaget antagande skulle också lägga hinder i vägen för en med en riktig skogshushållning förenlig afverkning under fardagstiden. Om en fideikommissarie under en följd af år låtit egendomens skog stå orörd, synas hans sterbhusdelegare icke böra betagas rätten att under fardagstiden afverka så mycket deraf, som utan fara för skogens framtida bestånd kan ske; och någon allmänt

gällande regel för hvad i detta afseende bör vara medgifvet lärer svårigen kunna uppställas.

Då sålunda det föreslagna stadgandet, enligt utskottets uppfattning, endast ofullkomligt skulle främja det mål, motionären velat vinna, fideikommisssegendoms skyddande mot misshushållning, och å den andra skulle kunna hindra ett fullt behörigt tillgodogörande af sådan egendom under fardagstiden, föranlåtes utskottet hemställa,

att motionen icke må till någon Riksdagens åtgärd föranleda.

Stockholm den 7 maj 1889.

På lagutskottets vägnar:

AXEL BERGSTRÖM.

Reservation

af herr *Bergström*, som väl instämt i det slut, hvori utskottet stannat, men ansett, att motiveringen bort annorlunda affattas.